

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА, ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

DOI: 10.34015/2523-4552.2024.3.05

УДК 343.1

Бурдоль В. В.,
здобувач вищої освіти третього
освітньо-наукового рівня
Національного аерокосмічного
університету ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний Інститут»
ORCID: 0000-0003-0776-4612

ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА

Стаття присвячена дослідженню поняття забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства, його сутності та значення в системі кримінальної процесуальної діяльності. Поняття «забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства» розглядається як частина кримінального провадження забезпечувального характеру. Звернута увага на комплексний характер забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства, яке містить елементи правового, процесуального, організаційно-технічного характеру. Пропонується виділяти структуру вказаного елементу кримінального провадження, а саме: суб'єктний склад, засоби здійснення, об'єкт забезпечення, діяльнісна (процедурна), правова складові та мета застосування. Звертається увага, що сутність та зміст забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства обумовлений визнанням на рівні Конституції України людини та її безпеки найвищою соціальною цінністю та покладення у зв'язку з цим на державу, органи державної влади, їх посадових осіб обов'язку утвердження і забезпечення прав і свобод людини, в частині забезпечення її безпеки зокрема у сфері кримінального судочинства. Ця властивість має віднайти своє відображення в змісті цього явища. Стосовно значення кримінальної процесуальної діяльності з забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства, то завдяки застосуванню відповідних заходів безпеки забезпечується захист життя, житла, здоров'я та майна учасника кримінального провадження від протиправних посягань. Це характеризує вказаний інститут кримінального процесуального права як різновид кримінальних процесуальних гарантій прав особи. А законодавчо закріплена мета його застосування – створення необхідних умов для належного відправлення правосуддя, розкриває його сутність і як гарантії виконання завдань кримінального провадження.

Ключові слова: кримінальне провадження, кримінальне процесуальна діяльність, забезпечення безпеки, безпека учасника кримінального судочинства, процесуальні гарантії, прав та свобод особи, завдання кримінального провадження.

Постановка проблеми. Однією з складових кримінального провадження є процесуальна діяльність, пов'язана з забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства та застосуванням відповідних заходів безпеки. Зміна характеру та форм кримінальної процесуальної діяльності, розширення кола осіб, які беруть у ній участь, потреба врахування найкращих світових практик захисту особи у кримінальному судочинстві – все це обумовлює необхідність нового погляду на роль, місце та процедури застосування заходів безпеки у кримінальному провадженні, як і на перелік відповідних заходів безпеки, який потребує свого удосконалення. Відправною точкою для оновлення інституту забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства є аналіз базових явищ, які лежить в його основі – понять «безпеки» та «забезпечення безпеки» щодо учасників кримінального судочинства. Тож актуальним завданням юридичної науки є подальше вивчення цієї частини кримінального провадження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тематика забезпечення безпеки учасників кримінального провадження, зокрема в аспекті права на безпеку та застосування відповідних заходів її забезпечення досліджували такі українські вчені як: В. В. Бурлака, С. В. Гайду, І. В. Гловюк, О. О. Гриньків, В. С. Зеленецький, О. В. Ільченко, Б. М. Качмар, Т. П. Кірієнко, В. В. Корець-

ка, О. П. Корецький, М. В. Куркін А. О., Ляш, П. С. Михайлов, А. М. Орлеан, Д. П. Письменний, М. А. Погорецький, А. В. Свінцицький, П. В. Серебрянський, В. Є. Тарасенко, Г. К. Терятник, М. В. Тимчаль та інші. Разом з тим, наявні дослідження процесуально-правових аспектів базового поняття «забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства» потребує певного перегляду з урахуванням зміни підходів та способів здійснення кримінальної процесуальної діяльності, зокрема з огляду на подальшу гуманізацію національного кримінального провадження відповідно до вимог міжнародних стандартів у сфері кримінального судочинства.

Постановка завдання. Метою статті є встановлення змісту поняття «забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства», з'ясування його сутності та значення як самостійного явища, окремого інституту кримінального процесуального права та напрямку кримінальної процесуальної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Аналізуючи інститут забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства, зазначимо, що для розкриття змісту, з'ясування сутності відповідного поняття, яке лежить в його основі, насамперед слід встановити значення таких його компонентів як поняття «безпеки учасника» та «забезпечення безпеки» стосовно сфери кримінального судочинства.

Так, у тлумачному словнику поняття «безпека» розкривається як стан, коли кому-, чому-небудь ніщо не загрожує [1, с. 69], де поняття «стан», своєю чергою, означає обставини, умови, в яких хто-, що-небудь перебуває, існує; ситуація, зумовлена певними обставинами, умовами [1, с. 1383]. Тобто безпека є результатом створення таких обставин, умов, в яких хто-, що-небудь перебуває, існує, які обумовлюють виключення або істотне зниження ризику шкоди кому-, чому-небудь від певної загрози. З наведеного можна визначити, що це поняття характеризується як результат певної діяльності, метою якої виступає створення умов та станів безпечного існування або функціонування суб'єктів або об'єктів.

Науковці зауважують, що поняття «безпека» наразі поширене в усьому світі: національна безпека, економічна безпека, екологічна безпека, енергетична безпека, ядерна безпека, пожежна безпека тощо – кожне з цих понять охоплює певну сферу суспільної діяльності [2, с. 103]. Використовується воно зокрема в сферах суспільних відносин. Так, приміром В. І. Франчук безпеку соціальної системи визначає як стан системи в межах граничних значень і здатність протидіяти загрозам чи небезпеці з метою захисту інтересів, збереження цілісності системи та сприяння її розвитку [3, с. 13]. З аналізу цього визначення зауважимо, що поняття «безпека» цим автором тлумачиться через характеристику як певного стану, який забезпечується для існування певної системи та характеризується відповідними «граничними значеннями», де вказаний стан формується

з метою «захисту інтересів, збереження цілісності системи». Вказаний автор додає елемент мети забезпечення безпеки.

Стосовно застосування поняття «безпека» до сфери кримінального судочинства, то звернемо увагу, що вона виступає як соціально організована система відносин, врегульованих нормами кримінального процесуального права, тобто є системою міжособистісних відносин людина – людина. Відповідно поняття «безпеки» має стосуватися саме особи, людини. В цьому контексті звернемо увагу на позицію Т. П. Кірієнко, яка під безпекою особистості пропонує розуміти стан захищеності людини від факторів небезпеки на рівні її особистих інтересів та потреб; у зв'язку із цим концепція безпеки зосереджує увагу на ситуаціях небезпеки, що виникають через насильства та злидні й інші загрози і обставини [4, с. 29]. Кримінальне провадження як окремий випадок буття особи також може бути пов'язано з ситуаціями небезпеки, а тому в загальному вигляді «безпеки особи у кримінальному провадженні» буде базуватися на ознаках та сутності наведеного визначення.

Враховуючи, що до числа основних завдань кримінального провадження віднесено захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, то це додатково виділяє людину-учасника кримінального провадження як основного суб'єкта щодо якого забезпечується стан безпеки, а також підкреслює зміст тих явищ, які є об'єктом забезпечення

такої безпеки (права, свободи та законні інтереси). Такий підхід до безпеки особи у кримінальному провадженні, де людина перебуває в центрі системи кримінальних процесуальних відносин, як вважаємо, є не випадковим. І цей підхід віднайшов своє відображення в нормах національного законодавства.

Так, він узгоджується та відповідає положенням ст. 3 Конституції України, яка закріпила положення, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. У певній частині про це йдеться у ст. 8 КПК України. На наш погляд, ці норми визначають безпеку людини як найвищий пріоритет забезпечення у кримінальному судочинстві взагалі, такі й при застосуванні відповідних заходів безпеки зокрема. І має рацію В. П. Тихий, коли констатує, що безпека людини – це об'єктивний стан і суб'єктивне відчуття фізичної, майнової, соціальної (матеріальної), психологічної і моральної захищеності людини, її прав і свобода людина перебуває в безпеці, коли вона, її права і свободи надійно захищені (забезпечені, гарантовані), інакше кажучи, саме права і свободи людини та їх гарантії і забезпечують її безпеку [5, с. 36-37]. Тому погодимося з думкою, що зі ст. 3 Конституції України витікає, що безпека учасників кримінального судочинства є одним із пріоритетів державної політики [6, с. 9].

У науці кримінального процесу вчені-юристи наводять схожі до загально вживаного поняття за змістом визначення поняття «безпека». Так, В. С. Зеленецьким, М. В. Куркіним свого часу було зауважено, що

безпека означає відсутність у даний момент реальної загрози об'єктам, що охороняються, цінностям або особам тієї конкретної шкоди, настання якої раніше побоювались [7, с. 85]. Тобто науковці характеризують положення або стан особи в конкретний момент. Але, погоджуючись з ними щодо самої сутності безпеки (відсутність загрози), вважаємо, що більш доцільно вести мову про стан захищеності як від реальних, так і потенційних загроз. Зокрема П. С. Михайлов слушно зауважує, що безпека учасників кримінального провадження – це стан правової захищеності, за якого учасникам кримінального провадження не загрожує небезпека через несвоєчасне виявлення, запобігання і нейтралізацію реальних та потенційних загроз [8, с. 411]. В цілому наведене визначення співвідноситься зі змістом загально вживаного поняття «безпека» з акцентуванням уваги на сутності (стан правової захищеності) та причині та підставі його забезпечення (загрози) та їх характері (реальні та потенційні).

З наведеного вище, враховуючи положення Основного закону та узагальнюючи позиції науковців, констатуємо, що поняття «безпека» у кримінальному судочинстві може розумітися як стан захищеності людини-учасника кримінального провадження від реальних або потенційних загроз чи небезпеки з метою створення умов для її участі у кримінальному провадженні та належної реалізації її прав і свобод та законних інтересів, а також виконання процесуальних обов'язків.

З'ясувавши зміст поняття «безпека учасника кримінального судочинства», наведемо бачення основ-

ного поняття – «забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства».

Так, у тлумачному словнику української мови слово «забезпечення» (дія за знач. забезпечити) має наступне значення: 1. Постачаючи щось у достатній кількості, задовольняти кого-, що-небудь у якихось потребах. 2. Створювати надійні умови для здійснення чого-небудь; гарантувати щось. 3. Захищати, охороняти кого-, що-небудь від небезпеки [1, с. 375]. Тобто вказана діяльність має своїм змістом дії з задоволення певних потреб суб'єкта або об'єкта, її метою виступає формування відповідних умов для захисту суб'єкта або об'єкта від небезпеки, а сутність проявляється в існуванні певних механізмів гарантування та захисту. Наведемо бачення значення поняття «забезпечення» у його поєднанні зі змістом терміну «безпека». Так, зазначимо, що «забезпечення безпеки» можна характеризувати як певну діяльність з задоволення потреб суб'єкта або об'єкта у формуванні стану захищеності від реальних або потенційних загроз чи небезпеки з метою створення умов для їх безпечного існування або функціонування.

Схожі за змістом визначення стосовно сфери кримінального судочинства наводяться науковцями. Зокрема В. С. Зеленецький, М. В. Куркін під забезпеченням безпеки пропонували розуміти прийняття компетентними органами сукупності спеціальних заходів, реалізація (здійснення) яких призвела, а значить «забезпечила» усунення (ліквідацію) загрози, що існувала тобто можливості завдання шкоди об'єктам, що охороняються, особам

або іншим цінностям, настання якої раніше побоювались [7, с. 86]. Автори, роблять акцент на відверненні (усунення (ліквідацію)) загрози завдяки сукупності спеціальних заходів. При цьому застосування вказаних заходів, на їх думку, потрібно задля усунення можливості завдання шкоди. Але при цьому вони залишили поза увагою як потенційну небезпеку (ризик її настання), так і мету застосування вказаних заходів в контексті завдань кримінального судочинства – створення умов для належного відправлення правосуддя.

В. М. Тertiшник у своїх працях використовує наступне визначення досліджуваного поняття: «забезпечення безпеки учасників кримінального процесу – це здійснення правових, організаційно-технічних та інших заходів, спрямованих на захист життя, здоров'я, житла, майна, честі та гідності цих осіб від протиправних посягань з метою створення необхідних умов для належного здійснення правосуддя» [9, с. 211]. В основу формулювання, яке навів В. М. Тertiшник, покладено визначальні риси, наведені у ст. 1 Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві», але з акцентом на комплексний характер застосування вказаних заходів.

О. О. Гриньків, А. О. Ляш у монографії «Заходи забезпечення безпеки у кримінальному судочинстві» під забезпеченням безпеки учасників кримінального судочинства розуміють виконання уповноваженими законом (компетентними) органами комплексу необхідних дій (заходів), спрямованих на недопущення можливості завдати шкоди учасникам кримінального судочинства, з метою

належного здійснення правосуддя [2, с. 108]. За змістом воно як і у визначенні наведеним В. М. Тertiшником, базується на положеннях чинного спеціального закону його ст. 1, але з акцентом не на реальний, а на можливий характер шкоди.

М. В. Тимчаль пропонує наступне визначення поняття «забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» як діяльності уповноважених законом органів, спрямованої на здійснення комплексу (або системи) необхідних заходів (правових, організаційних, технічних та інших) за наявності загрози життю, здоров'ю, тілесній недоторканості, майну, честі та гідності осіб у зв'язку з їх участю в кримінальному процесі та з метою належного здійснення правосуддя (виявлення, запобігання, протидії, розкриття та розслідування злочинів, а також розгляду кримінальних проваджень) [10, с. 194]. В цьому визначенні також можна виділити загальне для понять «забезпечення» та «безпека» змістовне наповнення, яке було проаналізовано вище. М. В. Тимчаль окремо відмічає, що заходи безпеки можуть бути здійснено не як поодинокі, а як комплекс заходів. Вважаємо, що це слушне доповнення.

О. Д. Котова забезпечення безпеки також, як і М. В. Тимчаль, характеризує як виконання уповноваженими законом (компетентними) органами комплексу необхідних дій (заходів), спрямованих на недопущення можливості завдати шкоди суб'єктам кримінального провадження, з метою належного здійснення правосуддя [11, с. 12]. Але, на відміну від М. В. Тимчаль, яка наголошує на наявності загрози як

підставі застосування заходів безпеки, О. Д. Котова такою підставою розглядає потенційну можливість завдання шкоди суб'єктам кримінального провадження. В роботі вже було відлічено, що безпека розуміється як стан захищеності як від реальних, так і потенційних загроз. Тому такий погляд у більшому ступені спрямований на пріоритетний захист учасників кримінального провадження.

О. П. Корецький, В. В. Корецька в контексті Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві», наводять таку дефініцію поняття «забезпечення безпеки осіб» – здійснення правоохоронними органами всебічних заходів, які спрямованих на захист життя, житла, здоров'я та майна осіб від злочинів, з метою створення потрібних умов для правосуддя та визначенні, попередженні, закінченні, розкритті та розслідуванні кримінальних правопорушень, і також у судовому розгляді кримінальних проваджень [12, с. 77].

П. С. Михайлов забезпечення безпеки учасників кримінального провадження визначає як діяльність правоохоронних органів, спрямовану на здійснення необхідних заходів (правових, організаційних, технічних та інших) за наявності загрози життю, здоров'ю, власності, честі, гідності та репутації осіб у зв'язку з їх участю у судовому розгляді кримінальних проваджень [8, с. 411]. Автор виділяє як суб'єктів забезпечення безпеки, так і тих, кому така безпека забезпечується, вказує на умови застосування відповідних заходів (участь у судовому розгляді) та підстав їх застосування (наявність

загрози). Такий погляд варто підтримати.

З наведеного, узагальнюючи позиції науковців, можемо констатувати, що поняття «забезпечення безпеки» в науці кримінального процесу переважним чином характеризується як той чи інший варіант наведеного у ст. 1 Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» значення цього поняття. Зокрема можемо виділити такі його змістовні елементи як: діяльність уповноважених на те органів та їх посадових осіб; застосування певного комплексу спеціальних заходів; спрямованість заходів на усунення факторів та чинників небезпеки (реальної або потенційної); завданням захисту учасників кримінального провадження є відвернення шкоди відповідним цінним та значущим для них об'єктам (життя, житла, здоров'я та майна); метою є створення умов для їх участі у кримінальному провадженні в частині створення необхідних умов для належного відправлення правосуддя.

Але відмітимо, що в більшості наведених визначень, як і у ст. 1 Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» залишається поза увагою аспект охорони прав, свобод та законних інтересів власне учасників кримінального провадження як самостійний об'єкт захисту. Тобто здійснення захисту стосується життя, житла, здоров'я та майна цих осіб, але, виходячи з наведеного та змісту ст. 1 Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві», це робиться виключно заради належного відправлення пра-

восуддя. Хоча звісно саме участь цих осіб у цьому процесі і обумовлює таку потребу. Але, враховуючи висловлені вище міркування щодо розуміння поняття «безпека учасника кримінального судочинства», вважаємо, що захист прав і свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження має здійснюватися поряд з інтересами правосуддя як самодостатніх благ, того об'єкта, який Конституцією України визнаний найвищою соціальною цінністю. Як вбачається, цей момент має бути врахований при формулюванні відповідного визначення.

Висновки. Розглянувши визначені при постановці мети питання статті, можемо навести наступні висновки-узагальнення.

Відмічаємо, що поняття «безпека учасників кримінального судочинства» та «забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства» характеризують окрему складову кримінального провадження забезпечувального характеру. Як правовий інститут кримінального процесуального права та відповідна діяльність «забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства» має комплексний характер, який містить елементи правового, процесуального, організаційно-технічного характеру. У результаті проведеного дослідження пропонується наступні визначення понять: 1) «безпека учасників кримінального судочинства» – це стан фізичної, правової, майнової, соціальної та психологічної захищеності осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні, за якого їм не загрожують реальні чи потенційні небезпеки, пов'язані з фактом їх участі у кон-

кретному кримінальному провадженні, завдяки своєчасному виявленню, запобіганню та нейтралізації таких загроз з боку уповноважених законом державних органів; 2) «забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства» – це діяльність уповноважених законом державних органів, спрямована на реалізацію комплексу правових, процесуальних, організаційних, технічних та інших заходів для захисту життя, здоров'я, житла, майна, честі, гідності та інших прав і свобод осіб від протиправних посягань, обумовлених фактом їх участі у кримінальному провадженні, з метою створення необхідних умов для охорони прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження та створення необхідних умов для належного здійснення правосуддя.

Щодо сутності забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства, то як явище сфери кримінального процесу воно існує у формі діяльності з реалізації відповідних заходів безпеки, яка носить виключно правову природу та має процесуальний характер, адже здійснюється в межах певної процедури, передбаченої кримінальним процесуальним законодавством. Відповідно детальна регламентація умов, підстав та порядку застосування заходів, передбачених у КПК України та вказаних у ст. 7 Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» є способом виконання таких завдань кримінального провадження як охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження і щоб до кожного учасника кримінального

провадження була застосована належна правова процедура. Подальша розробка правової основи цього інституту кримінального процесуального права є основним чинником його удосконалення.

Також зауважимо, що «забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства» як явище, яке реалізується під час кримінального провадження у формі процесуальної діяльності, з погляду системно-структурного підходу характеризується: суб'єктивним складом (уповноважені органи та їх посадові особи, які забезпечують безпеку, та учасників кримінального провадження, щодо яких така безпека забезпечується), засобами здійснення (комплекс правових, організаційних, технічних та інших заходів), об'єкт забезпечення (життя, здоров'я, житло, майно, честь, гідність та інші права і свободи осіб), процедурою застосування засобів захисту (умови, підстави та порядок), правовою основою (яка визначає статус суб'єктів та правила правової процедури застосування відповідних заходів безпеки); метою реалізації (забезпечення безпеки учасників кримінального провадження та забезпечення умов для належного відправлення правосуддя). Вважаємо, що такий підхід дає більш змістовне уявлення вказаному поняттю та закладає основу для його подальшого удосконалення.

Значення забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства, як свідчать результати аналізу фахової літератури та відповідних понять («безпека учасників кримінального судочинства» та «забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства»), а та-

кож врахування приписів ст. 3 Конституції України, має пов'язуватися насамперед з виконанням державою її головного обов'язку – утвердження і забезпечення прав і свобод людини. Безумовно, невіддільна частиною мети застосування відповідних заходів безпеки, але аж ні як не головною, варто вважати створення необхідних умов для належного відправлення правосуддя. В цьому контексті забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства слід розглядати як окремий різновид кримінальних процесуальних гарантій. Зокрема слушно вказується, що забезпечення безпеки можна розглядати як конституційну гарантію держави, що тісно пов'язана з

окремими принципами кримінального процесу [6, с. 9]. Саме тому належне відображення у змісті засад кримінального провадження цієї гарантії розглядається як елемент подальшого удосконалення вказаного інституту.

Відповідно, до наведеного актуальним завданням науки кримінального процесу стосовно інституту забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства слід вважати удосконалення його нормативно-правової основи, процесуального порядку застосування заходів безпеки та процесуального статусу учасників відповідної діяльності з застосування таких заходів.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. VIII, 1728 с.
2. Гриньків О. О., Ляш А. О. Заходи забезпечення безпеки у кримінальному судочинстві : монографія. Тернопіль : Астон, 2012. 260 с.
3. Франчук В. І. Теорія безпеки соціальних систем : підручник. Львів : ЛьвДУВС, 2016. 216 с.
4. Кірієнко Т. П. Забезпечення безпеки людини (human securite) крізь призму міжнародно-правового захисту: загальнотеоретична характеристика. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 4. С. 27–33.
5. Тихий В. П. Безпека людини: поняття, правове забезпечення, значення, види. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2016. № 2. С. 31–46.
6. Забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства та інших осіб в інтересах правосуддя: науково-методичні рекомендації / Цуцкірідзе М. С., Тетерятник Г. К., Бурлака В. В., Тарасенко В. Є., Гайду С. В. та ін. Одеса: Одеський держ. ун-т внутр. справ, 2022. 65 с.
7. Зеленецький В. С., Куркін М. В. Поняття безпеки та її забезпечення суб'єктам кримінального процесу. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 1997. № 2. С. 84–88.
8. Михайлов П. С. Безпека учасників кримінального провадження як правове поняття. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2022 № 69: С. 408–411. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.69.68>
9. Тertiшник В. М. Кримінально-процесуальне право України : підручник. Вид. 5-те, доповнене і перероблене. Київ, А.С.К.2007. 848 с.
10. Тимчаль М. В. Кримінально-правова охорона в Україні осіб, взятих під захист : дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук (доктора філософії) за спеціальністю 12.00.08. Львів, 2019. 222 с.

11. Котова О. Д. Поняття та порядок застосування засобів забезпечення безпеки в кримінальному провадженні : автореф. дип. роботи на здобуття освітнього ступеня «магістр»: спец. 081 «Право». Миколаїв, 2021. 17 с.

12. Корецький О. П., Корецька В. В. Безпека учасників кримінального судочинства. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»*, 2021 (32). С. 75-82. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2021-32-11>.

Burdol V., PhD student of National Aerospace University «Kharkiv Aviation Institute»

ORCID: 0000-0003-0776-4612

The concept, essence and importance of ensuring the safety of participants in criminal proceedings

The article is devoted to the study of the concept of ensuring the safety of participants in criminal proceedings, its essence and significance in the system of criminal procedural activity. The concept of “ensuring the safety of participants in criminal proceedings” is considered as a component of criminal proceedings of a precautionary nature. Attention is drawn to the complex nature of ensuring the safety of participants in criminal proceedings, which contains elements of a legal, procedural, organizational and technical nature. It is proposed to highlight the structure of the specified element of criminal proceedings, namely: subject composition, means of implementation, object of provision, activity (procedural), legal components and purpose of application. Attention is drawn to the fact that the essence and content of ensuring the safety of participants in criminal proceedings is determined by the recognition at the level of the Constitution of Ukraine of a person and his safety as the highest social value and the imposition in this regard on the state, state authorities, their officials of the duty to establish and ensure human rights and freedoms, in terms of ensuring his safety, in particular in the field of criminal proceedings. This property should be reflected in the content of this phenomenon. Regarding the importance of criminal procedural activities to ensure the safety of participants in criminal proceedings, the application of appropriate security measures ensures the protection of life, housing, health and property of a participant in criminal proceedings from unlawful encroachments. This characterizes the specified institute of criminal procedural law as a type of criminal procedural guarantees of the rights of the individual. And the legislatively enshrined purpose of its application - the creation of the necessary conditions for the proper administration of justice, expands its essence and as a guarantee of the fulfillment of the tasks of criminal proceedings.

Key words: *criminal proceedings, criminal procedural activities, ensuring security, security of a participant in criminal proceedings, procedural guarantees, rights and freedoms of the individual, tasks of criminal proceedings.*